

ЛІТЕРАТУРНІ ЗДОБУТКИ ТА ВТРАТИ УКРАЇНСЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЇ 1917–1921 РОКІВ

Хомякова О. В.

Науковий керівник – асист. Євсюкова О. Г.

Харківський національний університет радіоелектроніки
(61166, Харків, пр. Науки, 14, каф. українознавства, тел.: (057)702-14-98)

The article is devoted to the literary achievements and losses of the Ukrainian revolution, which was from 1917 to 1921. During this period, the flowering of Ukrainian literature, the press, journalism, bookselling took place.

У роки Української революції 1917–1921 років відбувався розквіт української літератури, преси, журналістики, книгодрукарства. Були написані шедеври, котрі знає та любить, мабуть, кожен українець, які входять до літературної скарбниці нашої країни та вважаються класикою української літератури. Проте авторів, які створили ці твори, спіткала трагічна доля: їх було страчено, вигнано з Батьківщини, ув'язнено до таборів.

Українська революція 1917–1921 років – ряд подій, пов'язаних з національно-визвольною боротьбою українського народу. В ці роки ставали питання незалежності України як держави, демократичного політичного і справедливого соціально-економічного устрою та відновлення територіальної цілісності. Соціально-культурна ситуація на той час в Україні суттєво вплинула на світогляд літературних митців, які починають більше усвідомлювати обмеженість критичного реалізму, вважають за необхідне змінювати традиційний підхід до вирішення проблем і форм їх зображення. Поглибилось розмежування серед творчої інтелігенції. Серед літераторів-модерністів поширюється імітація ідейної «незалежності».

Метою роботи є вивчення літературного процесу в період Української революції 1917–1921 років, яка була як умовою розквіту української літератури, так і причиною фізичного знищення діячів культури.

Літературний процес цих років як історико-мистецьке явище був обумовлений початком революційних рухів, що дали поштовх для розвитку української літератури. Активну участь у цьому процесі брали як вже відомі письменники і поети, так і молоді літератори, які розкрили свій талант саме в ці роки. Письменники і поети того часу були безпосередніми учасниками подій. Життя деяких з них обірвалося раніше, ніж встиг розквітнути талант. Українське суспільство разом із новітньою літературою побачили великі перспективи майбутнього. Так, у 1918 році вже налічувалось 104 видавництва – «Час», «Промінь» (Сміла), «Союз» (Харків) та ін. Через це почала видаватись велика кількість українських

книг, підручників, журналів «Україна», «Українська військова справа» та ін. і газет «Нова Рада», «Робітнича газета» та ін. Також поширювались бібліотеки, відкривались різноманітні курси й гуртки, розвивалась журналістика.

Помітною течією в поезії цього періоду був революційний романтизм як протест проти натуралізму, «грубого реалізму», бажання зруйнувати стереотипи і нормативи реалістичного опису повсякденності. У цьому жанрі працювали В. Сосюра («Третя рота»), В. Чумак («Заспів»), В. Еллан-Блакитний («Удари молота і серця»). Виникали різноманітні літературні об'єднання. У «Білу студію» (1918 р., Київ) входили Я. Савченко, К. Поліщук, П. Тичина, М. Терещенко, В. Ярошенко, Л. Курбас. Вони поєднували принципи езотеричних і містичних мотивів з ідеєю національного відродження. В групу українських поетів та письменників-модерністів «Неокласики» входили М. Зеров, П. Филипович, М. Рильський, М. Драй-Хмара, які відмежовувались від пролетарської культури, прагнули наслідувати мистецтво минулих епох, віддавали перевагу історико-культурній та морально-психологічній проблематиці. До літературного угруповання «Панфутуризм», яке розробляло теоретичні питання «нової літератури», належали М. Семенко, М. Яловий, О. Слісаренко та ін.

Не дивлячись на велику кількість здобутків у літературі цих років, масштаб втрат українських поетів і письменників вражає. Через свої політичні переконання багато літераторів зазнали гіркої долі. Так, в еміграцію був вигнаний О. Олесь, про якого М. Грушевський писав як про «найбільшого з нині живучих поетів на Україні», М. Вороний, М. Садовський; був ув'язнений на 10 років до ГУЛАГу О. Вишня, у 1919 році денікінцями розстріляний В. Чумак, загинув у підвалах ЧК у 1921 році В. Чупринка, загинув на фронті А. Заливчий. Так чи інакше закінчили своє літературне життя багато інших митців.

Українська революція поставила на чолі літературного процесу поетів – яскравих і різних. Тільки поетичним словом вдавалося найбільш глибоко відобразити різнобарвну і калейдоскопічну дійсність. Внутрішні переживання поетів і письменників, які жили і працювали у час Української революції 1917–1921 років, яскраво описують рядки поетичного шедевр М. Семенка, написаного у 1918 році:

Мого життя газельну срібність
і випадковість
Складу в картки вузьку безмірність
і загадковість
Моїх гріхів легку безкарність
і слів блискучість
Знов наповняє безпорадність
і днів сліпучість...